

Astrid Gøssel blev født i 1891 og døde i 1975. Hun var uddannet pianist og musikpædagog og arbejdede gennem mange år som bevægelsespædagog.

Gennem sit arbejde med børn blev hun opmærksom på børnenes egne kropslige og musikalske udtryk, som de viser sig gennem deres legende eksperimenter med både krop, rytme og stemme. Hendes grundsyn var baseret på opfattelsen af det hele menneske, hvorfor hun ikke så på kroppen isoleret, men som en del af helheden.

Astrid Gøssel underviste i en årrække på Den Lille Skole og et børnehaveseminarium, hvor også komponisten Bernhard Christensen var lærer. De var begge meget optaget af jazzmusikken. De oplevede, hvorledes det kropslige, rytmiske, dynamiske og improviserende harmonerede med og understøttede børnene i deres kropslige og musikalske udtryk.

De indledte et samarbejde omkring børn, musik og bevægelse. Ud af dette samarbejde opstod en arbejdsmetode, som blev et alternativ til den hidtidige klassiske, stive og formalistiske tradition. Arbejdsmetodens mål var og er stadig at give næring til børnenes lyst og evne til skabende kropslig og musikalsk udfoldelse, at styrke deres selvtillid og give erfaringer i samarbejde. Det enkelte barn skulle være i centrum, altid i et kærligt og understøttende miljø, hvor også fællesskabet var væsentligt. Arbejdsmetoden havde sine rødder i reformpædagogikken, som udsprang af en antiautoritær holdning til opdragelse og dermed stod i skærende kontrast til datidens meget autoritære opdragelsesmetoder.

Rytmik – et fag for livet

Lilleskolernes Historiske Pædagogiske Selskab har interviewet Jannie Hedegård, som bl.a. har undervist i rytmik eller Gøsselgymnastik på Hareskovens Lilleskole i 42 år.

Vi har valgt i denne artikel at fokusere på faget rytmik, da det gennem lilleskolernes historie har haft stor betydning for måden at tænke læring og opdragelse på – men desværre måske et fag, som ikke længere har samme plads og fokus som tidligere.

Inspiration fra Bernhard Christensen og Astrid Gøssel

Allerede fra barnsben var Jannie tiltrukket af rytmer og bevægelse og gik til undervisning i forskellige former for dans. Hvordan man kunne sætte musik, bevægelse og teater sammen i en forestilling oplevede Jannie som skoleelev, da lærerne på hendes skole, en forsøgsskole, benyttede sig af ideer fra Astrid Gøssel og Bernhard Christensen. De to havde indledt et samarbejde om at udvikle musikpædagogikken på Den lille Skole på Gammellosevej tilbage i 1950'erne. Denne oplevelse af hvorledes det kropslige, rytmiske og improviserende harmonerede med og understøttede børn i deres kropslige og musikalske udtryk, gjorde dybt indtryk på Jannie.

Jannie uddannede sig på pædagogseminariet og Gøsselskolen. Sidstnævnte var stiftet af Astrid Gøssel (1891-1975). Hun havde en baggrund som pianist og bevægelsespædagog. Hendes grundsyn var baseret på opfattelsen af det hele menneske, hvorfor hun ikke så kroppen isoleret, men som en del af helheden. Den arbejdsmetode, hun og Bernhard Christensen udviklede, var med udgangspunkt i reformpædagogikken,

altså en antiautoritær holdning til opdragelse. Den måde at udvikle bevægelser på til rytmisk musik gav en stor livsglæde, og det er den, som Jannie satte sig som mål at dele med børn. Det kombineret med nye pædagogiske tanker fra bl.a. Stig Brostrøm, blev ført ud i livet først i 5 år på en daginstitution i Gentofte og siden på Hareskovens Lilleskole.

Rytmik på Hareskovens Lille Skole

Lilleskolerne har helt fra starten ønsket at udvikle eleverne til hele mennesker og heri indgår undervisning i de kreative fag i hele skoleforløbet. Da Jannie i 1978 blev ansat på Hareskovens Lilleskole indgik hun i et samarbejde med musikeren Tom McEwan, en engelsk trommeslager, og Søren Hedegaard i musik og bevægelse. Rytmik var på skemaet og hovedideen var, at eleverne skulle lære nye bevægelsesmønstre væk fra de meget stivnede og staccatoagtige og arbejde sig progressivt frem i en af lærerne fastlagt ramme.

Jannie er ivrig efter at fortælle, hvorfor det er så vigtigt med rytmikundervisning. Gennem musik og bevægelse styrkes rigtig mange kompetencer. Det motoriske, musiske og sociale skal gå hånd i hånd. Tilsammen lægger det grundstenen i al læring. Rytmik udvikler empati, evnen til tilknytning, samspil, motoriske færdigheder, sprog i betydningen af at kunne udtrykke sig og modtage indtryk. Kropsudtryk styrker selvtillid og giver følelsen af at være god til noget. Du er noget, og du er nødvendig. Du kommer til at føle dig tryk ved at stå frem, at indgå i et samarbejde med andre og derved vinde respekt for andre mennesker. Målet for rytmik er at komme til at føle sig hjemme i sin krop og føle glæde for at bevæge sig. Denne bevidsthed og glæde skal gerne forplante sig til at blive livslang.

Claus Engelund kom til, og han udviklede med Jannie mål og undervisningsplaner for såvel indskolingen, som mellemtrinnet og med overbygningens komme også for denne. Heri skulle også faget gymnastik indgå. Det blev aktuelt, da gymnastik blev et afgangsprøvefag.

Rytmik i praksis

Med sit stærke engagement i rytmik blev vi delagtiggjort i, hvordan en dobbelttime kunne forløbe med opvarmningsøvelse, det kunne være støvledans eller rytmelege, forskellige sociale samspilsøvelser, en eller anden slags boldspil, stille og rolig leg i smågrupper og til sidst en fælles afslutning. Efterhånden som eleverne bliver fortrolige med de forskellige aktiviteter, kan de selv overtage styringen af dele af undervisningen i en time. De står frem for gruppen og gennemfører et program bestående af leg, musik, improvisation og socialt samspil med vægt på rytmer og trommer. De tager ansvar, og de agerer rollemodeller. De kan bringe nyt i spil. Det kunne være fra Hip Hop dansekulturen.

I rytmikundervisningen lægges der vægt på øvelser, som egner sig særligt til årstiden. Der skal være aktiviteter, som kan foregå ude såvel som inde, for rytmik indgår i årets gang på skolen.

På skolen er der årlige traditioner, som især indebærer musik og bevægelse. En af dem har været forberedelse af lejrskolen. Her øves rundt om på skolen fx fremvisning af teater-ude- lege. Det kan fx være danse, improvisatorisk akrobatik, at lave statuer med sine kroppe. En anden samlende oplevelse er pinsekarnevalet. Jannie fortæller om, hvordan hun og Claus egentlig startede med et emne om Brasilien. Viden om det brasilianske samfund og dansens betydning lagde op til egen udøvelse af brasilianske rytmer og bevægelser. Det ene førte det andet med sig, og i 1984/85 deltog skolens elever i pinsekarnevalet i Kongens Have i København. Og i mange år fremover.

Hareskovens Lilleskole har ligeledes deltaget i Lilleskolernes Musik-og teaterfestival, hvor en gruppe elever har optrådt. Her er vi mange, som har lært Jannie og Claus at kende.

Jannie har som sagt været del af udviklingen på sin lilleskole og på spørgsmålet om, hvad der er særlig lilleskoleagtigt, nævner Jannie, at det er at inddrage børnene, så de tager ejerskab af aktiviteterne, og at forældrene bakker op om undervisningen og hverdagen på skolen. Lærerne må være tydelige i deres kommunikation, så børn såvel som voksne ved, hvad der skal ske i timerne og på skolen i det hele taget.

Man er ikke i tvivl om Jannies engagement og kærlighed til sit fag

Historisk pædagogisk udvalg:

Bente Haugaard

Pernille Frahm

Elizabeth Vonsild

Bent Laub Faaborg